

Okence v mladost

»Jutri dopoldne moraš priti, Fefka! Naših ne bo doma, ker bodo šli sušit, bova sama!« sem naročal sosedovi Fefki.

Lep in sončen julijski dan se je tedaj pomikal h koncu. Le malo nad hribi je še lebdelo sonce. Grabe so bile že vse zavite v pajčolan sinjega mraka, gorice po hribih pa so se še najlepše zlatile pod sončno lučjo in si kar nekam oddihavale od neznosne dneвне pripeke.

Fefka je bila v sosesčini edin otrok mojih let. Najini starši so se med seboj sprli in to celo prav hudo, zato tudi nama niso pustili drug k drugemu zahajati. Zato sva se vedno tem bolj veselila dne, ko so bili naši z doma in se je lahko prikradla k meni.

Fefka je nosila dolge, v kito spletene lase in s koščkom upognjene žice spete na tilnik v klobčič. Dolgo krilo, umazano in razdrapano, čez in čez zašito s pisanimi krpami, je morala nositi za starejšo sestro. Novega ni nikoli nič dobila. Bila pa je živa in razposajena. Vedno je prišla k meni s kako novo mislijo ali načrtom.

Bilo nama je takrat menda kakih šest let. Toliko pač, da se z vso otroško natančnostjo spominjam tistih dni in dogodkov.

Fefka je prišla v prevelikih rokavcih, da so ji drobne rokice molele iz širokih rokavov.

»Zidala bova!« sem ji zaklical naproti.

»Zidala? Kaj bova zidala?« je vprašala in se zasmejala.

Pod staro ukričljeno slivo za hišo, kjer je bil moj prostor za igranje, sva čepela, ravnala in gladila zemljo ter ruvala travico, ki nama je bila v napoto.

»Tu bova sezidala cerkvico! Zraven zvonik in zvonove bova obesila notri!« sem ji razlagal in risal s prstkom po zemlji načrt.

»Kje bova pa dobila zvonove? Misliš take, da bodo zvonili?« je bila radovedna.

»Take! Take! Boš že videla, kako bo lepo, ko bo vse gotovo!«

V drobnih pesteh sva nanosila iz gorice tam poleg ilovnato prst in pripravila nekaj drobnih in suhih trsovih šibic in paličic za streho. Slive, ki so se trebile in jih je ležalo vse polno po tleh, sva zbrala na drug kupček, da bi jih uporabljala med blatom kot opeko.

»Danes jo bova sezidala, jutri pa bova vozila zvonove in jih obesila v zvonik,« sem ji dejal.

»No, povej, kje bova dobila zvonove?« je silila v mene. »Povej, Jože! Če mi nočeš povedati, pa kar sam zidaj!« mi je zagrozila.

»Veš, tiste velike slakove cvete, ki kakor zvonovi visijo s trsja, bova poiskala. Pod grabico doli sem jih videl precej.« Zamahal sem z roko in pokazal po gorici.

Iz steklenice, ki sem jo prej pripravil, sem iztočil na kup zemlje vodo in jo z rokami premečkal. Mehko in mastno blato sem napravil, da se mi je oprijemalo rok.

Začel sem zidati. Za kak prst debelo plast sem delal na zarisano zemljo. Ko sem zgradil prvo temeljno vrsto, sva jo občudovala od vseh strani. Celo ostala sva in jo ogledovala od daleč kakor sosedovi, ko so zidali hlev. To se nama je zdelo posebno imenitno.

»Viš, tu bo pa zvonik! Tam bo oltar. Vse bova napravila!« sem ji kazal.

»Na, slive dajaj vmes!« je rekla in mi jih dajala v blatne roke.

Polagal sem jih pod opeko po blatu. Nanje sem deval novo plast blata. Celo na vrata in okna sem se spomnil in jih nisem zazidal. Hotel sem, da bi bila najina cerkvica vsa taka, svetla in lepa, kot sva jo videla ob nedeljah, ko sva šla k maši. Domenila sva se tedaj, da bova imela v bodoče lahko mašo kar doma in nama ne bo več tako proče na dolgi poti v cerkev.

Oh, kako lepo bi bilo! Pa kako neki, ko ona ni smela k nam. Najini starši se niso marali, tudi nama niso pustili, da bi se shajala.

Sonce je stalo navpično na nebu, ko sva polagala na steno že paličice za streho. Nanje sva položila široko trsovo listje, da ne bi blato padalo skozi. Nato sva ga lepo pokrila z blatom. Ob sončni pripeki se je šproti sušilo, zato se ni bilo bati, da bi se bil zid zrušil. Z redko ilovnato vodo sva stene lepo zalila, da so bile gladke.

»Še zvonik! Kje bo že ta stal?« je spet spraševala.

»Tu v kotu ga bova zgradila!« sem pokazal na prostorček pri oltarju. »To bi jutri naredila, saj naših spet ne bo doma. Tudi zvonove bi obesila notri.«

»Jutri bova tisto napravila! Zdaj moram domov. Mama me že kličejo. Popoldne bom nosila vodo. Če prideš v grabo, se bova videla pri studecu.«

Popoldne sem občudoval od vseh strani svojo cerkvico in srce mi je igralo od veselja. Presrečen sem se smehljal sam pri sebi in jo že v mislih videl, kako lepa bo z zvonikom. Sam bi ga bil popoldne zidal, pa sem raje čakal, ker sem hotel imeti Fefko zraven.

Zoečer se je prvi vrnil oče. Ne vem, kako je mogel vsako malenkost pri hiši takoj opaziti; hudo je kričal nad menoj in vzel celo šibo ter me pošteno nasekal.

»Zakaj si ves blaten? Zato ti kupujem obleko! Ves dan delam, da zaslužim za kruh in obleko, ti jo boš pa tako po nepotrebnem trgal in mazal. Jutri boš sedel tu pred hišo! Ves dan, da se mi ne ganeš nikamor več! Zapomni si to!«

Ihtel sem in niti ene same besedice nisem mogel spraviti iz sebe. Na lojpnem pragu sem čepel in se zvil v klobčič. Bolečine so me pekle. Sam nisem nikjer opazil, da bi bil blaten, oče pa je našel takoj. Ko bi bili vsaj že mamika doma, bi me bili mogoče malo zagovarjali. Potegnil bi se k njim in jim visel za krilo. Pa jih ni hotelo biti od nikoder. Moji pogledi so se izgubljali kar v prazno. Kakor kup nevolje sem lačen ždel na pragu in čakal, da bi dobil kos kruha. Oče se na mojo lakoto ni spomnil, sestre in mamike pa še ni bilo.

Jokaje sem se v mraku zvijal mamiki okrog nog, ko so se vrnili. »Mamika! Mamika! Jaz sem tako lačen!« sem zajaokal.

»Revček mali! Ti atek niso nič dali?« je vprašala in me pobožala po glavi.

»Ne dajaj mu kruha! Bo drugič bolj priden!« je zabičal oče mamiki. »Ves se je pomazal kot pujssek. Nemarnež! Za hišo je mazal po zemlji,« se je kregal, da sem se še tesneje oprijel za krilo in tiščal solzen obraz vanjo.

Mamika so me potegnili za suknjič s seboj in me porinili k ognjišču pred peč. Iz žepa so potegnili kos sirovega štruklja in mi ga stisnili v roke.

»Hitro pojej in se ne obiraj!« so mi pošepetali.

Stisnil sem se v kot in vgriznil dišeč kos štruklja. Kako je bil vendar dober štrukelj iz bogate kmečke hiše ali tudi kos dišečega kruha, ki so mi ga vedno naša mamika prinesli v žepu domov! Naš domači kruh,

kadar smo ga sploh imeli, je bil pa tako suh in oster. A sirov štrukelj! To je bila najboljša slaščica na svetu. Slajše še poznal nisem.

»Kdo je to naredil?« je začudeno oprašala Fefka prihodnjega dne, ko sva stala pred porušeno cerkvico. Poteptani kosi blatnih sten so ležali na kupu razvalin.

»Najbrž snoči atek, ki so me kregali,« sem žalosten odurnil.

Spogledala sva se. Na jok nama je šlo. Brez besed sva sedla na ožgano travo in zrla na najin poteptani trud. Saj bi se bil razjokal, a me je bilo pred Fefko malo sram. Tudi njej je moralo biti hudo, ker dolgo ni spravila besede iz sebe.

*

Nekoč v lanskem poletju sem hodil po Halozah. Kar tjavdan sem se napotil po stezah med vinogradi in lazi.

Neko nedeljo sem taval po docela neznanih krajih. Že nekje blizu Sv. Trojice sem bil. Nenadoma sem naletel na Fefko, mojo edino najboljšo prijateljico iz mladih dni. Prava haloška mati je postala. Stala je ob oglu koč: podolgovatega in bledikastega obraza, globljih oči kot v tistih srečnih daljnih dneh, v obleki iz plavkastega blaga in z zguhlenim dolgim predpasnikom. Zrasla je v veliko žensko.

Po nekaj besedah sta se pripodila od nekod njena dva otroka: fantek in deklica. Starejši, fantek, je že eno leto hodil v šolo.

»Za Boga! Kaka pa sta? Vaju ni nič sram?« je zarohnela nad njima, ko sta se je oprijela za krilo in se za njo skrivala. Meni je tiše pošepetala: »Ves ljubi dan rijeta za koč po blatu. Zidata, stavita, mažeta, to gre od jutra do večera!«

»Saj sva bila tudi midva taka! Kaj boš vendar huda za to!« sem jo potolažil. »Edino to imajo ti haloški otroci. Tudi midva nisva imela nikoli vozičkov, ne koles, niti nobene izmed toliko lepih, dragocenih in drobnih igračk, ki se jih veselijo drugi otroci. Pa bi jima uničila še to veselje! Še prehitro bo tega konec in bo k njima poseglo življenje s svojo roko.«

»Ča pa sta vsa blatna. Poglej ju! Rekla sem že, da jima bom vse podrla,« se je hudovala.

»Saj se menda še spomniš na najino cerkvico!« mi je padlo v glavo in sem ji obrnil misli na dolga leta nazaj. »Kako nama je bilo hudo, ko sva jo našla porušeno!«

Mehko me je pogledala, se nasmehnila čisto materinsko odano in molče prikimala. Otroka sta spet odbežala.

»Pojdiva pogledat, kaj ta dva mažeta!« me je povabila.

Pod veliko hruško sta čepela in zidala iz blata koč in hleve. Potuhnila sta se, malo ju je bilo sram, ker me nista bila vajena. Po nekaj besedah smo postali kar prijatelji.

»No, streho vama bom pomagal narediti,« sem se sklonil in segel po blatu.

»Poblatil si boš vso obleko. Ti je še vedno do takšnih stvari?« se je porogljivo zarežala Fefka.

»Veš, s tako malo otročadjo je lepo graditi. Kar zazdi se ti, da si sam še vedno tako majčken in ti morejo take blatne kočke biti v veselje.«

»Kar rada bi bila še enkrat tako mlada! Škoda, da ni mogoče,« je Fefka vzdihnila.

»Vidiš, zato se moramo zdaj igrčkati s takimi malimi, da prehitro ne pozabimo na tiste lepe dni,« sem dejal.

Čez malo časa sta se me otroka tako navadila, da sem jima moral povedati o cerkvici, ki sva jo s Fefko pred davnimi leti gradila ...